

Het Geheim der Vrijmetselarij

Samenvatting van de voordracht gehouden op 6 juni 2015 door Maarten Zweers.

In feite was de kern van mijn voordracht een noodkreet: Als we volharden is het miskennen van de betekenis van het nieuwe meester-woord, zullen we de verbinding naar de nieuwe tijd, cultuur en samenleving niet kunnen maken. Dan miskennen we het Geheim van onze traditie. Dan wacht ons de tragedie van de traditiebewaarder, die de essentie van zijn eigen traditie niet verstaat en aan wat hem juist zo dierbaar is de dood brengt.

In de omgeving van de Hoge Graden, waarin het ritueel van het Rozenkruis de climax vormt, is dat niet zo'n gevaarlijke uitspraak. Want het aantal broeders, dat daar de samenhang onderkent tussen het nieuwe meester-woord en de strekking van het ritueel van het Rozenkruis is naar verhouding groot.

Voor mijn betoog meende ik eerst twee struikelblokken te moeten passeren: onze panische angst voor dogmatiek en het ontbreken van een logische, samenhangende visie op ons totale gedachtengoed.

Niemand mag zijn medemens dogma's opleggen, maar waar logica heerst, heerst toch waarheid? Wat kan de wiskundeleraar, die een som logisch oplost, inbrengen tegenover een leerling, die zegt: *Maar meester, dat is toch niet meer dan uw mening?* Hij zal wanhopig zijn handen in de lucht heffen.

Onze ritus is op enkele niet essentiële elementen na één groot, samenhangend, uniek en logisch samenhangend gedachtengoed. Iedereen mag dat ontkennen – dat is zijn recht en ik sta met ieder oprecht mens zonder probleem in de broederketen – maar waarom ben je dan nog vrijmetselaar en wat valt er dan nog te vergelijken als de logica en samenhang in de ritus voor jou niet voor waarheid staat?

Een immens, uniek, logisch samenhangend gedachtengoed

Om de bewering, dat onze traditie zulk een logisch samenhangend gedachtengoed bevat, ben ik begonnen vanuit de dualiteitsgedachte, die basaal in de twee sferen van het tableau ligt, aan te tonen, dat begrippen als de Opperbouwmeester des Heelals, de voortstuwende wereldorde, de vlammende ster, het symbool van passer en winkelhaak volstrekt logisch verklaarbaar zijn. Vanuit consequent logisch doorredeneren kan ook verklaard worden, dat alles in de natuur en dus ook de mensheid als geheel en per individuele mens zich voortdurend ontwikkelen. Wie tijdelijk de reizen in de blauwe graden uit het gildesysteem los koppelt, kan constateren, dat die van het 1^e graads ritueel een *dramatische* beschrijving geven van de totale bewustzijnsontwikkeling van de mens en de reizen van het 2^e graads ritueel dezelfde totale reis beschrijven, maar dan door *de verschillende fasen* daarin te typeren.

Middels een mythische vertelling, gebaseerd op de Germaanse mythe van de *Ring van de Neveling* en de Keltische mythe van *Tristan en Isolde* heb ik vervolgens de ontwikkeling van het zelfbewustzijn van de mens aanschouwelijker proberen te maken en werd het symbool van de ring des meesters verklaard.

Een oude en een nieuwe orde

Maar daarmee werd ook duidelijk, dat de gehele bewustzijnsontwikkeling van de mensheid vanuit het verre verleden tot in de visionaire toekomst twee complementaire fasen vertoont. *Een oude en een nieuwe orde* zorgen achtereenvolgens voor twee principieel verschillende levensbenaderingen en daardoor ook voor totaal verschillende verhoudingen in de menselijke samenleving.

Innerlijke ontwikkeling – de christelijke boodschap

Wij vergeten doorgaans, dat de mens in vroeger tijden – buiten een innerlijke *instinctieve* beleving – nog nauwelijks een innerlijke belevingswereld had. Alles kwam van buiten: het goddelijke, de liefde (Amor), wraak (wraakgodinnen), wijsheid (Athene) enz.. Alle levensstrijd voltrok zich in het concrete vechten. Alle grote helden waren vaardige, fysieke vechters. Vergelding van misdaden kon nog niet door innerlijke wroeging tot stand komen en daarom was uiterlijke wraak in vroeger tijden nog een deugd. Innerlijke liefde en creativiteit konden nog niet als in onze tijden van de grond komen.

Dat innerlijke ontwaken – dat in oude tijden nog alleen de ingewijde beperkt kende en pas met de christelijke boodschap op grote schaal wereldkundig werd gemaakt – betekende voor de mens zo'n immense wissel omzetten, dat deze moest worden voorbereid. Aan de twee belangrijkste voorbereidende gebeurtenissen besteedt de ritus grote aandacht: de invoering van monotheïsme en de teloorgang van oude wijsheid.

(1) Het Joodse volk en het monotheïsme

Wie de eenheid van alles in zichzelf moet gaan ontdekken, maar nog geen innerlijke beleving heeft, zal die eenheid eerst in de voor hem al wel beleefde buitenwereld moeten gaan erkennen. Om die erkenning te introduceren werd het Joodse volk 'uitverkoren' met zijn enige god Jehovah. Onder leiding van Mozes werd dat geloof met veel magische middelen in de Sinai opgebouwd (ca. 15 eeuwen v. Chr. – Schotse Ritus de graden 23 t/m 26) en in de vorm van de bouw van Salomo's tempel (ca. 10 eeuwen v. Chr.) geconcretiseerd.

(2) De teloorgang van oude wijsheid

Vervolgens vond die andere voorwaarde plaats. De autocratische leiding der ingewijden moest verdwijnen.

De vergelijking met de ontwikkeling van een enkel mensenkind helpt de verbeelding.

Zoals een pasgeboren kind autocratisch door zijn ouders wordt opgevoed, beschermd en geleid, zo moest ook de mensheid in de eerste fase van zijn ontwikkeling autocratisch begeleid worden. Ingewijden, die in ontwikkeling ver boven de nog naïeve, weinig geïndividualiseerde massa verheven waren, bepaalden in hoge mate het culture en maatschappelijke gebeuren. Met magische middelen wisten zij hun hoge kennis te verwerven, te bewaren en in te zetten om hun autocratische rol te spelen. Dat vereiste een collectief van verschillende vermogens, dat door het driemanschap Salomo, Hiram van Tyrus en Hiram Abiff wordt gesymboliseerd.

Maar net zoals de jonge mens op een gegeven moment de stap moet maken om zelfstandig in het leven te gaan staan, moest de mensheid dat als geheel ook. De autocratische leiding der ingewijden moest doorbroken worden, hun magische vermogens mochten niet meer ingezet worden. Het oude meester-woord, dat alleen in een collectief van enkele ingewijden werkzaam kon zijn, moest definitief verdwijnen, omdat het de mens in zijn individuele ontwikkeling zou gaan blokkeren. Wat deugdzaam was in de oude orde, de oude magie – het oude meester-woord - werd ondeugdzaam. Wie nu nog het oude meester-woord terug zoekt, zoekt in feite iets wat nu manipulatie van de medemens betekent en dus zwarte magie is geworden. De massa moest volledig gaan individualiseren. We moeten onszelf ten volle leren kennen, het komt nu op ons als individu aan.

De graden 4 t/m 16 in de Schotse Ritus

De gewone mensen moesten alle taken van de ingewijden gaan overnemen. (Schotse Ritus de graden 4 t/m 16) Dat alles gebeurde in dezelfde smeltkroes, waarmee vanaf 1000 voor Chr. in Griekenland en later in Rome de cultuur van het Avondland Europa startte. Een cultuur van zich steeds verder individualiserende mensen begon zich te ontwikkelen. En tenslotte werd in die smeltkroes de christelijke boodschap gebracht.

In talloze beelden zegt die boodschap symbolisch, dat de mens innerlijk moet ontwaken. Het goddelijke moet als een Zoon van de Vader van de oude orde in iedere mens ontwaken. De oude mens moet sterven en de nieuwe, die zoon, die in zichzelf soevereine koning, de christus of messias (beide woorden betekenen de gezalfde, het kenmerk van een soevereine koning) moest geboren worden. En op het moment van Jezus' sterven scheurt de voorhang voor het Heilige der Heiligen in de concrete tempel, waar voorheen alleen de hogepriester één maal per jaar mocht komen. Vanaf dit moment kan Jan Rap en zijn maat naar binnen kijken. De concrete tempel werd in 70 na Chr. veelzeggend definitief verwoest. Het concrete Heilige der Heiligen werd de innerlijke Middenkamer in iedere mens. Het oude meester-woord werd het nieuwe meester-woord. Dat is dus alles behalve een tijdelijk vervangend meester-woord.

De aanvaarding van het nieuwe meester-woord

De boodschap is wel 20 eeuwen geleden gegeven, maar tot op de dag van vandaag zijn zeer velen het nieuwe geloof nog op de oude wijze aan het belijden. (Schotse Ritus: graden 27 t/m 30 en het grootste deel van de York Ritus) Het onderscheid oude – nieuwe meester-woord werd in het begin van de 18^e eeuw in de maçonnieke ritus ingevoerd, maar door velen tot op de dag van vandaag nog niet begrepen. Ook in onze kring wordt het nieuwe meester-woord nog vaak als een tijdelijk, minderwaardig woord gezien en blijft de blik op het oude gericht. Zowel de voorbereiding als de verwerking van de christelijke boodschap vraagt vele eeuwen.

De Blauwe Graden

Pas door het Humanisme, de Verlichting, de idealen van de Franse Revolutie en de psychologie is de echte doorbraak naar het vrijmaken en ontwikkelen van onze innerlijke vermogens en dus naar de essentie van de christelijke boodschap begonnen. Die ontdekkingen zijn in de afgelopen drie eeuwen ook stap voor stap aan de oorspronkelijk heel kale eerste drie graden (Schotse Ritus de oorspronkelijke graden 1 t/m 3) toegevoegd, waardoor de blauwe graden zo actueel zijn gebleven.

Nu aan het einde van de Europese cultuur treedt pas op dynamische wijze het innerlijke ontwaken van de individuele mens door. We groeien daarom naar een hiërarchieloze maatschappij toe, waarin iedere mens gelijke rechten en plichten krijgt. Dat gebeurt gewoon. De voortstuwende wereldorde wordt niet door de mens, maar door de kosmische orde bepaald. In enkele eeuwen is er in de mens en zijn wereld meer veranderd dan in duizenden jaren daarvoor, omdat met zijn innerlijke ontwaken ook innerlijke creativiteit is vrijgekomen. En die ontwikkeling zal onstuitbaar blijken.

Dit alles verklaart, waarom de Joodse geschiedenis zo'n basale rol in onze traditie speelt. De tempel van Salomo kan niet door een andere vervangen worden. De christelijke boodschap als mythisch gegeven – dus geheel los van wat wereldlijke kerkinstituties daarmee hebben gedaan – kan niet weggedacht worden. Doen we dat wel, dan valt het hele mythische-symbolische bouwwerk in elkaar en blijft er alleen een inhoudsloze *methode* over.

Het ritueel van het Rozenkruis en het Geheim der Vrijmetselarij

Zo blijkt welk een uniek gedachtengoed schuil gaat achter de totale maçonnieke traditie. En door het nieuwe meester-woord middels het ritueel van het Rozenkruis uit te werken, wordt de totale ritus op een weergaloze wijze actueel en visionair. Als de huidige wereld in verwarring iets nodig heeft is het dit inzicht in de ontwikkeling der mensheid. Niet in het oude meester-woord, niet in het scheppende Woord, waaruit de Schepping is voortgekomen, maar deze visie op verleden, heden en toekomst van mens en mensheid vormt het Geheim der vrijmetselarij.